

Smittsäkrad besättning för nötkreatur

Växa Sverige är huvudman för Smittsäkrad besättning, ett kontrollprogram för smittskydd på gårdar med nötkreatur som startade 2015. Programmet regleras av Plan och Riktlinjer som är godkända av Jordbruksverket. Målsättningen för Smittsäkrad besättning är att förebygga och minska risken för spridning av smittsamma sjukdomar mellan och inom besättningar med nötkreatur. Anslutna besättningar är berättigade till en högre statlig ersättningsnivå om de skulle få in salmonella i besättningen och därmed få restriktioner av Jordbruksverket.

Programmet ska bidra till:

- en positiv utveckling avseende hälsa och välfärd hos svenska nötkreatur
- en långsiktigt hållbar och lönsam svensk mjölk- och nötköttsproduktion
- en produktion av säkra livsmedel med en minskad risk för spridning av smittämnen mellan djur och människor
- att motverka antibiotikaresistensutveckling
- och till en minskad kostnad för samhället, branschen och djurhållare avseende bekämpning av smittsamma djursjukdomar

Programmets upplägg

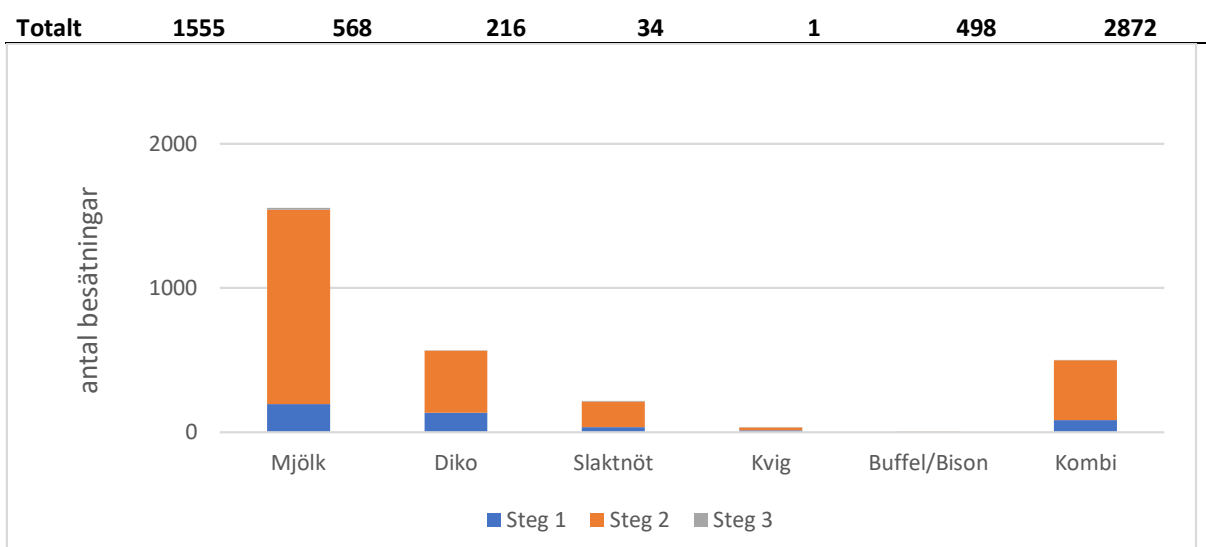
Programmet är uppbyggt i tre steg, där första steget bygger på att djurhållaren själv ansluter besättningen via inloggning till en webbtjänst och elektroniskt förbinder sig att följa programmets regler som gäller på steg 1. Steg 2 innebär att en speciellt utbildad veterinär kommer ut på gården, med ett intervall på 18 till 24 månader, och går igenom hela besättningen samt smittskydds- och hygienrutiner. Steg 3 innebär en 4 - 5 timmars besättningsanpassad fördjupande kurs om smittskydd och hygien som hålls av veterinär på gården.

Antal anslutna

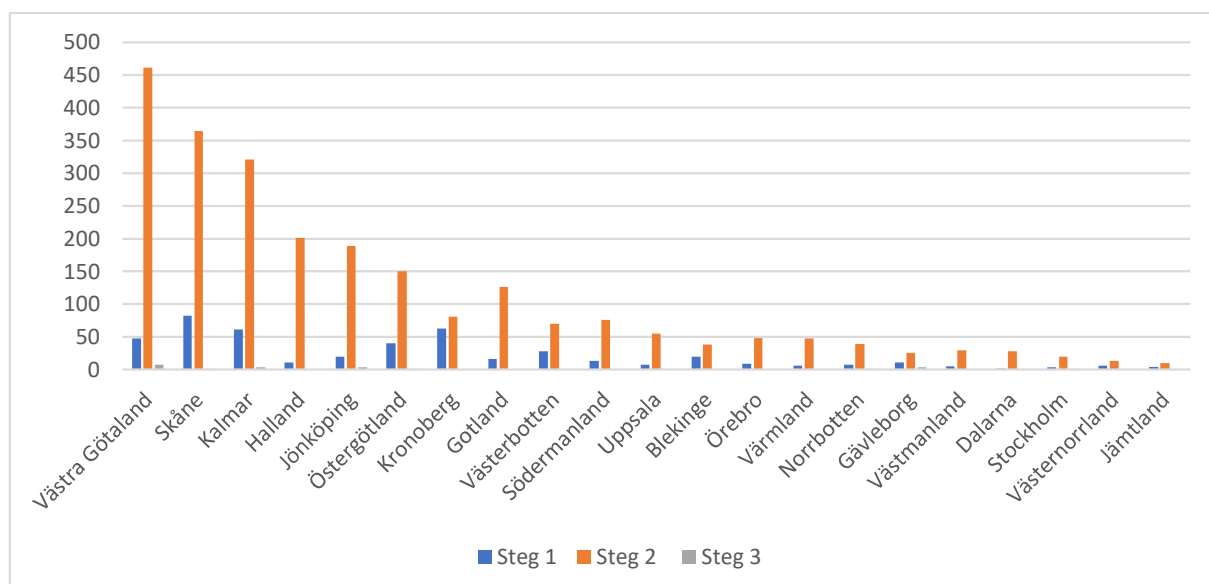
Den 2 januari 2020 var totalt 2 872 besättningar anslutna till programmet, 1 555 med mjölkproduktion, 568 med dikor, 216 med ungnöt, 34 med kviguppfofning, 1 med buffel och 489 med en kombination av olika produktionsformer. Totalt var det 1 836 besättningar som angav att de har mjölkproduktion (enbart mjölkproduktion eller i kombination med annan produktion). Tabell 1 och figur 1 visar en sammanställning över anslutna besättningar fördelat på produktionsform och programsteg. I figur 2 visas fördelningen av anslutna besättningar uppdelat på län.

Tabell 1. Antal anslutna besättningar i Smittsäkrad besättning per steg och produktionsform fram till 2 januari 2020. De som har angett fler än en produktionsform redovisas som kombi.

	Mjölk	Diko	Slaktnöt	Kvigor	Buffel/Bison	Kombi	Totalt
Steg 1	195	134	36	14	0	82	461
Steg 2	1348	431	178	19	1	414	2391
Steg 3	12	3	2	1	0	2	20

Figur 1. Antal anslutna besättningar fram till 2 januari 2020 i programmet Smittsäkrad besättning per steg och produktionsform. De som har angett fler än en produktionsform redovisas som kombi.

Figur 2. Antal besättningar anslutna till programmet Smittsäkrad besättning fram till 2 januari 2020 per län och steg.

Årets aktiviteter inom ramen för anslag från Jordbruksverket

Under året har både grundutbildning och vidareutbildning av veterinärer genomförts så att dessa ska vara väl rustade att utföra gårdsbesöken i programmet. Vidareutbildning är viktigt både för att inspirera veterinärerna och för att de ska ha så uppdaterad kunskap som möjligt. Här har vi en viktig roll som en länk mellan forskning och fält så att de nya forskningsresultaten snabbt kan komma att användas på gård i form av konkreta råd och information. Totalt är det i dagsläget 90 veterinärer som är behöriga att jobba i programmet och det inkluderar de sju som deltog i grundutbildning under 2019.

Vi har vidareutvecklat programmets IT stöd vilket är nödvändigt både för att få en kostnadseffektiv administration och för att kunna upprätthålla en effektiv och säker kontroll av till exempel djurkontakter mellan besättningar vilket är en av de största riskerna för att sprida smitta mellan gårdar. Vi har även arbetat med kvalitetssäkring av programmet och genom att utveckla rapporter med sammanställning av data från kontrollbesöken. Data sammanställt från drygt 5000 genomförda kontrollbesök i Smittsäkrad besättning visar att anslutna besättningar har bättre hygien ju fler kontrollbesök de har haft, baserat på resultaten i hygienbedömningen som veterinären gör vid besöket.

Slutsats

Smittsäkrad besättning är ett frivilligt smittskyddsprogram med målsättningen att minska risken för spridning av smittsamma sjukdomar inom och mellan besättningar med nötkreatur. Anslutningsgraden är relativt hög, framförallt för mjölkföretag, och programmet når därmed många djurhållare och personal på gårdarna som får en ökad medvetenhet om vikten av gott smittskydd och en större kunskap om vilka åtgärder som är effektiva. Förbättrad biosäkerhet bidrar positivt till djurhälsa och djurvälstånd samt minskar samhällets, branschens och djurhållarnas kostnader för bekämpning av smittsamma sjukdomar. Genom årets insatser har vi stärkt programmet inom viktiga områden som utbildning av veterinärer, metoder för utvärdering och kvalitetssäkring och effektivisering av IT stödet. Detta sammantaget gör att programmet är än mer rustat för att förbättra smittskyddet i svenska nötkreatursbesättningar.